

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.01/035.00.1- Б/ВК2.1-2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
педагогічних технологій
та освіти впродовж життя

30 серпня 2023 р.,
протокол № 11

Голова Вченої ради

Оксана ЧЕРНИШ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Лінгвістична експертиза»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 035 «Філологія»
освітньо-професійна програма «Прикладна лінгвістика»
факультет педагогічних технологій та освіти впродовж життя
кафедра теоретичної та прикладної лінгвістики

Схвалено на засіданні кафедри
теоретичної та
прикладної лінгвістики
28 серпня 2023 р.,
протокол № 7

Завідувач кафедри
Людмила
МОГЕЛЬНИЦЬКА

Розробник: к.ф.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної лінгвістики
БІЛОУС Богдан

Житомир
2023 – 2024 н.р

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідас ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.01/035.00.1- Б/ВК2.1-2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
педагогічних технологій
та освіти впродовж життя
30 серпня 2023 р.,
протокол № 11

Голова Вченої ради
_____ Оксана ЧЕРНИШ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Лінгвістична експертиза»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 035 «Філологія»
освітньо-професійна програма «Прикладна лінгвістика»
факультет педагогічних технологій та освіти впродовж життя
кафедра теоретичної та прикладної лінгвістики

Схвалено на засіданні кафедри
теоретичної та
прикладної лінгвістики
28 серпня 2023 р.,
протокол № 7

Завідувач кафедри _____
Людмила
МОГЕЛЬНИЦЬКА

Розробник: к.ф.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної лінгвістики
БІЛОУС Богдан

Житомир
2023 – 2024 н.р

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.01/035.00.1- Б/ВК2.1-2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 2

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів _4_	Галузь знань 03 «Гуманітарні науки»	__за вибором__ (нормативна, за вибором)	
Модулів – _3_	Спеціальність 035 «Філологія (Прикладна лінгвістика)»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – _3_		_4_	—
Загальна кількість годин - _120__		Семестр	
		7	—
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних _4_ самостійної роботи – _3,5_	Освітній ступінь «бакалавр»	Лекції	
		16 год.	_6_ год.
		Практичні	
		16 год.	_6_ год.
		Лабораторні	
		__ год.	__ год.
		Самостійна робота	
		56 год.	_108_ год.
Вид контролю: _екзамен_			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – _53_ % аудиторних занять, _47_ % самостійної та індивідуальної роботи.

для заочної форми навчання –0% аудиторних занять, 0 % самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.01/035.00.1- Б/ВК2.1-2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 3

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Об'єктом лінгвістичної експертизи є мовлення та мова, тексти в будь-якому вигляді (письмовий, електронний, усний), які містяться на різних носіях.

Предмет лінгвістичної експертизи – фактичні дані, які встановлюються за допомогою спеціальних лінгвістичних знань і є суттєвими для вирішення конкретного питання, судового розгляду.

Завданням лінгвістичної експертизи є оцінка тих чи інших фактів мовлення в контексті існуючої в суспільстві системи мовних норм і приписів з опорою на отримані теоретичною лінгвістикою знання про структуру й функціонування мови.

Завдання лінгвістичної експертизи є такі:

- дослідження слоганів, девізів, текстів реклами, найменування фірм на їх схожість;
- виявити у тексті смислову спрямованість, наявність експресивних та емоційних навантажень;
- обґрунтувати специфіку використаних стилістичних засобів і прийомів;
- тлумачення словосполучень, слів, фразеологізмів;
- відмежувати основне та додаткове значення у тексті;
- з'ясування питань, які виникають у правозастосуванні через потенційну множинність інтерпретацій повідомлення, у тих випадках, коли відмінні інтерпретації передбачають відмінні юридичні наслідки

Метою навчальної дисципліни

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних **компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності 081 «Прикладна лінгвістика»:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ПРН3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

ПРН10. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово,

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.01/035.00.1- Б/ВК2.1-2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 4

правильно вживаючи правничу термінологію.

ПРН 16. Демонструвати вміння користуватися комп'ютерними програмами, необхідними у професійній діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1. Лінгвістична експертиза та юриспуденція

Тема 1. Лінгвістична експертиза в юриспуденції

Різновиди лінгвістичної експертизи у множинності комунікативних ситуацій: лінгвістична експертиза на захист честі й гідності людини, у сфері фінансів, банківської діяльності, криміналістики та ін. Лінгвістична аргументація та фактологія в даних типах експертизи.

Тема 2. Лінгвістична оцінність в практиці проведення експертиз

Поняття оцінки. Позитивна і негативна оцінка. Способи вираження оцінки в українській мові. Образа і приниження гідності словом. Мовні й комунікативні критерії розпізнавання приниження честі і гідності.

Тема 3. Лінгвістична експертиза у писемній комунікації

Авторознавча експертиза. Семантико-текстуальна експертиза писемного мовлення. Послідовність етапів експертизи, характерні прийоми лінгвістичної ідентифікації. Особливості лінгвістичного висновку.

Тема 4. Судово-лінгвістична експертиза усного мовлення: практичний аспект

Характеристика особливостей усної комунікації та її вплив на характер експертизи.

Змістовий модуль 2. Лінгвістична експертиза та полікодовий текст

Тема 5. Лінгвістична експертиза в реаліях міжкультурної, міжконфесійної та міжнетнічної поліфонічності соціуму

Лінгвістична, правова, психологічна і культурознавча аргументація розрізнення параметрів суспільства в лінгвістичній експертизі. Реалізація в мові культурних, етнічних та конфесійних відмінностей комунікантів. Мовні характеристики та особливості комунікантів за національною та релігійною приналежністю. Ідентифікація за віком, професією, соціальним становищем, психотипом особистості.

Тема 6. Мас-медіа та їх лінгвістична експертиза

Медійний текст як цілісність екстра- й інтралінгвальних мотивацій та мовних реалізацій. Особливості медійної експертизи як ідентифікації домінантних характеристик мас-медіа: інформованості, цілеспрямованого впливу на масову аудиторію, відкритості, інтенціональності, соціальної адресності. Характеристика мовних домінант залежно від типу

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.01/035.00.1- Б/ВК2.1-2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 5

видання, жанру, редакційної політики. Диференціація та об'єктивна критика у мас-медіа. Релевантність редакційної та авторської позицій у медіа.

ТЕМА 7. Лінгвістична експертиза полікодових текстів

Креолізовані тексти, аудіо- й відеозаписи в лінгвістичній експертизі. Мовознавчий аналіз релевантності тексту, звуко- та зображального ряду в експертизі. Характерні особливості візуальних й аудіотекстів. Відеозображення як ресурс впливу на реципієнта. Графіка, символи, полікодові константи і змінні як засоби візуального та зображального впливу на сприйняття інформації. Прийоми акцентуації уваги і приховування інформації. Створення іміджевої репутації, іронічного, негативного зображення осіб чи подій в лінгвістичному аналізі полікодових текстів.

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Змістові модулі і теми	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	лекції	практичні	самостійна робота	усього	лекції	практичні	самостійна робота
Модуль 1								
Змістовий модуль 1. Лінгвістична експертиза та юриспруденція								
Тема 1. <i>Лінгвістична експертиза юриспруденції</i>	6	2	2	2	0	0	0	0
Тема 2. <i>Лінгвістична оцінність практики проведення експертиз</i>	8	2	2	4	0	0	0	0
Тема 3. <i>Лінгвістична експертиза писемній комунікації</i>	8	2	2	4	0	0	0	0

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015						Ф-31.05-05.01/035.00.1- Б/ВК2.1-2023	
	Екземпляр № 1						Арк 10 / 6	

Тема 4. Судово-лінгвістична експертиза усного мовлення: практичний аспект	8	2	2	4	0	0	0	0
Разом за змістовий модуль 1	38	10	10	18	43	4	4	0
Змістовий модуль 2. Лінгвістична експертиза та полікодовий текст								
Тема 5. Лінгвістична експертиза в реаліях міжкультурної, міжконфесійної та міжетнічної поліфонічності соціуму	7	2	2	3	8			8
Тема 7. Мас-медіа та їх лінгвістична експертиза	8	2	2	4	7			7
Тема 8. Лінгвістична експертиза полікодових текстів	8	2	2	4	7			7
Разом за змістовий модуль 2	41	11	11	19	37			37
ВСЬОГО								

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.01/035.00.1- Б/ВК2.1-2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 7

5. Теми практичних (лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Типи експертиз за структурно-змістовими характеристиками	2	
2	Типи експертиз за функціональною спрямованістю	2	
3	Типи експертиз за комунікативними сферами	2	
4	Лінгвістична експертиза масмедійного тексту	2	
5	Лінгвістична експертиза бізнесового, фінансового і економічного текстів	2	
6	Лінгвістична експертиза політичного тексту	2	
7	<i>Методики судових експертиз:</i> фахова філологічна аргументація	2	
8	<i>Почеркознавча та авторознавча експертиза:</i> лінгвістичний складник	2	
9	<i>Експертиза відеозвукозапису:</i> мовознавча аргументація	3	
10	Психологічна експертиза та особливості проведення комплексної психолого-лінгвістичної експертизи	2	
11	<i>Експертиза у сфері інтелектуальної власності:</i> вербалізація лінгвістичних критеріїв	2	
12	<i>Текст як вербалізована свідомість в експертному аналізі</i>	3	
13	Характеристики усного / писемного тексту як об'єкта лінгвістичного аналізу	2	
14	Аналіз монологічної / діалогічної мови в експертизі	2	
15	<i>Методики лінгвіста-експерта:</i> пошук нових принципів аналізу	2	
РАЗОМ		32	

6. Завдання для самостійної роботи

Тема 1. Лінгвістична експертиза текстів у справах про захист честі, гідності та ділової репутації громадян

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.01/035.00.1- Б/ВК2.1-2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 8

Тема 2. Лінгвістична експертиза з правового захисту товарного знака (логотипа)

Тема 3. Лінгвістична експертиза з правового захисту інтелектуальної власності та авторського права

Тема 4. Лінгвістична експертиза текстів, що порушують Законодавство України про мову

Тема 5. Лінгвістична експертиза офіційних документів

Тема 6. Лінгвістична експертиза з ідентифікації власних назв

Тема 7. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень

Тема 8. Лінгвістична експертиза в юридичній сфері зарубіжних країн.

7. Індивідуальні завдання

- Теоретичні та методичні засади судової лінгвістичної експертизи. Принципи класифікації та види експертиз;
- Нормативне регулювання лінгвістичних експертиз мовлення;
- Судова лінгвістична експертиза об'єктів інтелектуальної власності;\
- Семантико-текстуальна лінгвістична експертиза;
- Теоретичні та методичні засади судової лінгвістичної експертизи. Принципи класифікації та види експертиз;
- Нормативне регулювання лінгвістичних експертиз мовлення;
- Судова лінгвістична експертиза об'єктів інтелектуальної власності;
- Семантико-текстуальна лінгвістична експертиза.

Виконання самостійних творчих робіт, групових та індивідуальних проєктів, підготовка презентацій на теми:

1. Авторське право;
2. Інтелектуальна власність;
3. Особливості проведення почеркознавчої дисципліни;

8. Методи навчання

Пояснювально-ілюстративний метод - здобувачі вищої освіти одержують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник у "готовому" вигляді. *Метод проблемного викладу* - лектор до викладу матеріалу ставить проблему, формулює пізнавальне завдання на основі різних джерел і засобів, студенти стають

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.01/035.00.1- Б/ВК2.1-2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 9

співучасниками наукового пошуку. *Евристичний метод* - полягає в організації активного пошуку рішення висунутих у навчанні пізнавальних завдань.

9. Методи контролю

Перевірка й оцінювання знань студентів проводиться у наступних формах:

1. Опитування на заняттях;
2. Самостійні письмові роботи на 5-7 хв;
3. Оцінювання самостійної роботи студентів контролюється під час практичних занять у вигляді опитування, виконання студентами контрольних завдань, підготовки доповідей, рефератів;
4. Модульний контроль відбувається шляхом контрольного опитування (усного або письмового) – колоквиуму.
5. Підсумковий контроль вивчення дисципліни здійснюється шляхом складання екзамену або заліку.

10. Розподіл балів

Поточне тестування та самостійна робота															Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 1					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	
5	5	5	5	12	5	5	5	5	13	5	5	5	5	15	100

Шкала оцінювання

За шкалою	Екзамен	Залік	Бали
A	Відмінно	Зараховано	90-100
B	Добре	Зараховано	82-89
C			74-81
D	Задовільно	Зараховано	64-73
E			60-63

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.01/035.00.1- Б/ВК2.1-2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 10

FX	Незадовільно	Не зараховано	35-59
F		Не зараховано	0-34

11. Рекомендована література

Основна література

1. Авторське право та авторознавча лінгвістична експертиза у цифрову добу / Харитонов Є. та ін. Київ: Фенікс, 2017.
2. Артикуца Н.В. Мова права і юридична термінологія: [навч. посіб.]. Київ: Стило, 2004.
3. Іванов В.Ф. Журналістська етика: [підручник] / В.Ф. Іванов, В.Є. Сердюк. Київ: Вища школа, 2007.
4. Ажнюк Л.В. Лінгвістична експертиза: статус і методологічні презумпції // Мовознавство. 2012. №3. С. 47-64.
5. Антология речевых жанров: повседневная коммуникация. Москва : Лабиринт, 2007.
6. Клименко Н.І. Судова експертологія: [навч. посіб.]. Київ: Видавничий дім "Ін Юре", 2007.
7. Медіалінгвістика: словник термінів і понять / Л.І. Шевченко, Д.В. Дергач, Д.Ю. Сизонов / за ред. Л.І. Шевченко. Київ: ВПЦ "Київський університет", 2013.

Допоміжна література

1. Компанцева Л.Ф. Лінгвістична експертиза соціальних мереж:[підручник]. Київ: Аграр МедіаГруп, 2018. 318 с.
2. Конфліктологія: [навч. посіб.] / За ред. М.П. Гетьманчука. Львів: ЛІСВ, 2007.
3. Кубко В.П. Документна лінгвістика: [конспект лекцій]. Одеса: ОНПУ, 2009.
4. Лінгвістика впливу: [монографія] / В.В. Різун, Н.Ф. Непийвода, В.М. Корнєєв. Київ, 2005.

12. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <https://www.youtube.com/watch?v=-K1bMSIWWlw>

2.

<https://www.youtube.com/watch?v=OvIQdCaUKSU&list=PLh0bLFae5jiodou44scphghCi595cVJm &index=2>

3. https://www.academia.edu/70010236/Criteria_for_differentiation_of_oral_and_written_text_in_linguistic_expertise

1. <https://www.youtube.com/watch?v=6zjwHSWLcMw> Як роблять експертизу почерку?

2. <https://www.youtube.com/watch?v=Lqs-419mo9o> Авторське право